Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 1. 2010, sp. zn. Ncp 2831/2009, ECLI:CZ:VSPH:2010:NCP.2831.2009.1

Číslo: 2/2011

Právní věta:

K projednání a rozhodnutí ve věcech ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby podle § 19b odst. 3 obč. zák. jsou v prvním stupni příslušné krajské soudy bez zřetele na to, zda stranami sporu jsou podnikatelé.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 29.01.2010

Spisová značka: Ncp 2831/2009

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Ochrana dobré pověsti právnické osoby, Příslušnost soudu věcná

Předpisy: § 19b odst. 3 obč. zák.
§ 9 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V dané věci jsou předmětem řízení žalobcem (občanské sdružení založené dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů) uplatněné nároky na uložení povinnosti žalované doručit žalobci dopis s omluvou tam určenou a dále na uložení povinnosti žalované na své náklady zajistit v nejbližším vydání časopisu Klánovický zpravodaj zveřejnění této omluvy žalobci, to vše jako nároky z porušení práva na ochranu dobré pověsti právnické osoby dle § 19b odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

M ě s t s k ý s o u d v Praze, u něhož byla podána žaloba 12. 12. 2008, předložil věc Vrchnímu soudu v Praze ve smyslu ustanovení § 104a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném k datu zahájení řízení (srovnej čl. II Přechodná ustanovení, bod 2. zákona č. 7/2009), k rozhodnutí o věcné příslušnosti a svůj postup odůvodnil odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3638/2009. Žalobce ani žalovaný se k výše popsanému postupu Městského soudu v Praze a jím uvedeným důvodům nevyjádřili.

N e j v y š š í s o u d rozsudkem ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3638/2009, ve věci ochrany dobré pověsti právnické osoby dovodil, že vztah mezi žalobcem (společnost s ručením omezeným) a

žalovaným (Česká televize) nelze podřadit pod klasifikaci obchodních vztahů, vyplývajících z ustanovení § 261 a § 262 obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a proto není v projednávané věci dána věcná příslušnost krajských soudů pro řízení v prvním stupni ve smyslu ustanovení § 9 odst. 3 písm. m) o. s. ř., když ta je dána, jen jde-li o věci obchodní. V daném případě tak bylo nutné dle Nejvyššího soudu vycházet z ustanovení § 9 odst. 1 o. s. ř. a určit věcnou příslušnost okresního (obvodního) soudu jako soudu prvního stupně.

V r c h n í s o u d v Praze rozhodl, že v prvním stupni jsou příslušné krajské soudy.

Z o d ů v o d n ě n í :

Vrchní soud v Praze pochybnost Městského soudu v Praze o věcné příslušnosti krajských soudů jako soudů prvního stupně k řízení ve věcech ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby podle § 9 odst. 3 písm. m) o. s. ř. nesdílí, závěr Nejvyššího soudu, obsažený v daném rozhodnutí, přitom považuje za odchylný od dosavadního rozhodování v těchto věcech a i z důvodů dále uvedených má za to, že z něho nelze při rozhodování o věcné příslušnosti soudu v těchto věcech vycházet.

Podle ustanovení § 19b odst. 2 obč. zák. je při neoprávněném použití názvu právnické osoby možné domáhat se u soudu, aby se neoprávněný uživatel zdržel jeho užívání a odstranil závadný stav; přitom je možné domáhat se též přiměřeného zadostiučinění, které může být požadováno v penězích. Podle § 19b odst. 3 obč. zák. platí zásady uvedené v předchozím odstavci přiměřeně i pro neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby.

Podle ustanovení § 9 odst. 1 o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy, podle ustanovení § 9 odst. 2 o. s. ř. „krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně“ ve věcech a sporech tam určených v písm. a) až j), podle ustanovení § 9 odst. 3 o. s. ř. „krajské soudy dále rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně“ ve věcech, řízeních a sporech určených v písm. a) až w), dle písm. m) pak ve věcech ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby, dle § 9 odst. 4 o. s. ř. krajské soudy dále rozhodují jako soudy prvního stupně v insolvenčním řízení a incidenčních sporech. Zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu si v úvodní části § 9 odst. 3 o. s. ř. užité slovní spojení „v obchodních věcech“ vyložil pro sebe jako vztahy vyplývající z ustanovení § 261 a § 262 obch. zák. Ustanovení § 261 obch. zák., jež uvádí právní úpravu obchodních závazkových vztahů podle části třetí obch. zák., vymezuje vztahy, jež se dále touto částí zákona řídí (v teorii nazývané obvykle jako obchody relativní a absolutní), což doplňuje ustanovení § 262 úpravou možnosti dohody účastníků o podřízení závazkových vztahů, nespadajících pod § 261, právnímu režimu obchodního zákoníku.

Při výkladu dané procesní úpravy věcné příslušnosti soudů podle § 9 odst. 3 písm. m) o. s. ř. je na místě nejdříve vyjít z historického výkladu, s nímž se zde úzce pojí výklad teleologický. Je skutečností, že až do novely občanského soudního řádu, provedené zákonem č. 30/2000 Sb., věcně příslušnými k rozhodování věcí, týkajících se ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby, byly okresní soudy. Podle tehdy platného vymezení § 9 odst. 3 a 4 o. s. ř. krajské soudy jako soudy prvního stupně ve věcech obchodních rozhodovaly spory podle odst. 3 písm. a) mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti (v tam uvedených případech), podle písm. b) v tam uvedených případech bez ohledu na to, zda účastníci jsou podnikatelé, podle písm. c) v tam dále uvedených případech „bez zřetele na to, že nejde o obchody ve smyslu písmen a) a b)“, podle odst. 4 v tam dále uvedených věcech. Určení, ve kterých sporech a jiných právních věcech je příslušným v prvním stupni krajský soud, záviselo na hmotněprávní povaze těchto věcí, na postavení účastníka (zda jde o podnikatele či nikoliv) a na tom, zda účastník řízení byl osobou zapsanou či nezapsanou v obchodním rejstříku. I v případech, v nichž rozhodujícím kritériem byla povaha věci, projednávaly krajské soudy ve věcech obchodních jednoduché spory a okresní soudy často věci právně i skutkově obtížné. Zjišťování všech rozhodných hledisek pro určení věcné příslušnosti bylo zdlouhavé, často i právně

náročné, a mnohdy bylo (spolu se spory o věcnou příslušnost) zdrojem průtahů v projednání a rozhodnutí věci (viz Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 37). Jednou z nejvýznamnějších změn, jež přinesla zmíněná novela procesního předpisu z roku 2000, byla změna úpravy věcné příslušnosti. Novela vyšla ze zásady, že spory a jiné právní věci svojí povahou méně složité nebo běžné budou projednávat a rozhodovat o nich okresní soudy a že krajské soudy budou v prvním stupni řešit spory a jiné právní věci s vyšší typovou mírou skutkové nebo právní obtížnosti. Rozhodujícím kritériem pro rozlišení věcné příslušnosti tak po novele je hmotněprávní povaha věci; postavení účastníků nebo okolnost, zda účastník je osobou zapsanou či nezapsanou v obchodním nebo jiném rejstříku, není nadále významná (viz Bureš, J., Drápal, L., Občanský soudní řád, s důvodovou zprávou, úvodním výkladem a poznámkami, IFEC 2000, str. III). Lze tak uzavřít, že objektivně skutkově i právně náročné spory, týkající se ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby, byly novelou předány k rozhodování v prvním stupni krajským soudům zejména z důvodu právní a skutkové složitosti, nikoliv z důvodu postavení účastníků řízení či jejich zápisu (popř. absenci zápisu) v obchodním nebo jiném rejstříku. Z provedeného rozboru i plyne, že původně úprava § 9 odst. 3 o. s. ř. výslovně zmiňovala „obchody“, od této terminologie pak znění předpisu ustoupilo, nikoliv však od pojmu „obchodní věc“, přičemž není důvod k domněnce, že došlo v obecné rovině k posunu v obsahu tohoto pojmu.

Striktně se v rozhodování soudů rozlišují obchodní závazkové vztahy (obchody) podle hmotněprávní úpravy §§ 261 a 262 obch. zák. a obchodní věci jako hledisko k určení věcné příslušnosti soudu podle procesního předpisu, nikoliv ztotožňují. Je třeba v tomto odkázat i na znění § 9 odst. 3 o. s. ř., jež v žádném případě nemohou být zahrnuty do pojmu obchodní věc při jeho ztotožnění s pojmem obchodní závazkový vztah (např. věci dle § 9 odst. 3 písm. d/, e/, u/, v/ o. s. ř.). K podpoře výše uvedeného lze odkázat na odbornou literaturu [např. Krčmář in Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 49, uvádí, že spory a právní věci uvedené v § 9 odst. 3 písm. h), i), j), l), m), n), o), p), q), s), t), u), v) a w) jsou vesměs věci typově právně a skutkově složité, popřípadě vyskytující se v soudní praxi méně často, a i když vždy nemusí jít o věci vyplývající z obchodních vztahů – srov. k tomu např. § 9 odst. 3 písm. u), nepovažuje zákon s ohledem na obvyklé spojení věcí ke společnému řízení s typicky obchodními věcmi a na nevýznamné odlišnosti v právní úpravě za důvodné vyčlenit tyto neobchodní věci soudům okresním, shodně je argumentováno i v publikaci Dvořáková Vladimíra, Hlavsa Petr, Macková Alena, Smolík Petr, Wintrová Alena, Zoulík František: Civilní právo procesní, doplňková skripta, Linde Praha, a. s., 2001, str. 10] i na dosavadní judikaturu – např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. Ncp 2702/2007, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/2009, jež se týká rozhodování krajských soudů jako soudů prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř., tj. i zde rozhodování v „obchodních věcech“.

Vrchní soud v Praze uzavřel, že neodpovídá výkladovým pravidlům, právní teorii ani dosavadní judikatuře, pokud bez opory v legální definici je pojem obchodní věc, vytvořený procesním předpisem pro své vlastní účely, ztotožněn a tedy fakticky nahrazen pojmem hmotného práva obchodní závazkové vztahy, za stavu, kdy je nesporné, že obchodní závazkové vztahy dle ustanovení § 261 a § 262 obch. zák. jsou pouze podskupinou vztahů, jež lze podřadit pod širší pojem „obchodní věc“ (a rovněž širší „spory z obchodních vztahů“). Není proto, obráceně řečeno, ani žádné zákonné opory k dělení „věcí obchodních“, uvedených v § 9 odst. 3 o. s. ř., na věci obchodní v rozsahu obchodních závazkových vztahů podle § 261 a § 262 obch. zák. a věci obchodní stojící mimo úpravu § 261 a § 262 obch. zák. Takové „dělení“ obchodních věcí, jež mnohdy není ani reálné a v každém případě směřuje proti vůli zákonodárce, jak o tom shora, by vytvořilo prostor pro nejednotnost a průtahy rozhodování v agendách, jež je třeba považovat za – ve většině případů – právně i skutkově složité. Nelze tedy než dospět k závěru, že všechny spory, týkající se ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby dle § 19b obč. zák., ať už se týkají podnikatelů či nikoliv, vznikly na základě či mají nějakou souvislost s

obchodním závazkovým vztahem či nikoliv, projednávají a rozhodnou v nich jako ve věcech obchodních ve smyslu ustanovení § 9 odst. 3 písm. m) o. s. ř. v prvním stupni krajské soudy. Tento závěr ostatně je zcela v souladu i s dosavadní judikaturou, pokud se týká rozhodování v řízeních zahájených po 1. 1. 2001, Nejvyšší soud např. v rozhodnutích, jež jsou přístupná na jeho webových stránkách, sp. zn. 30 Cdo 2017/2005, ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 1159/2004, ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2367/2007, ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 4 Nd 50/2008, ze dne 28. 2. 2008, neměl pochybnosti o věcné příslušnosti krajského soudu k projednání a rozhodnutí těchto věcí. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3638/2009, jímž je při předložení věci k rozhodnutí podle § 104a odst. 2 o. s. ř. předkladatelem argumentováno, je rozhodnutím ojedinělým, z dosavadní judikatury vybočujícím a podle názoru Vrchního soudu v Praze i proto (vedle shora uvedených důvodů) z něho vycházet nelze.

Vrchní soud v Praze proto podle ustanovení § 104a odst. 2 o. s. ř. rozhodl, že k projednání a rozhodnutí této věci o nárocích z práva na ochranu dobré pověsti právnické osoby dle § 19b odst. 3 obč. zák., jsou v prvním stupni příslušné krajské soudy.